

Nr 29.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering, m. m.; given Stockholms slott den 29 september 1939.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen

dels, jämlikt § 87 regeringsformen, att antaga härvid fogade förslag till lag med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering,

dels ock att samtycka till att Kungl. Maj:t, sedan lag i ämnet utfärdats, meddelar sådant förordnande, som i lagen avses, att gälla tills vidare.

GUSTAF.

K. G. Westman.

Förslag

till

Lag

med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden äger Konungen, när riksdagen ej är samlad, förordna, för viss tid eller tills vidare, att vad i denna lag är stadgat om meddelande av tillstånd till tillfällig vattenreglering skall äga tillämpning.

Varder ej meddelat förordnande av nästföljande riksdag inom trettio dagar från riksdagens början gillat, skall detsamma efter utgången av nämnda tid upphöra att lända till efterrättelse.

Prövas under tid, då riksdagen är samlad, förhållanden vara för handen som i första stycket sägs, äger Konungen med riksdagens samtycke meddela förordnande som där avses.

2 §.

För bättre utnyttjande av vattenkraft må efter ansökan till vattendomstolen enligt 11 kap. vattenlagen, utan hinder av vad i 2 kap. 3 § första stycket samma lag stadgas, tillstånd meddelas till tillfällig reglering av avrinningen ur sjö eller annan vattensamling eller i vattendrag, därest sådan åtgärd prövas ur allmän och enskild synpunkt medföra fördel som väsentligt överväger därmed förenade olägenheter.

3 §.

Tillstånd som avses i 2 § skall meddelas för viss tid, högst tre år.

Vattendomstolen äger efter därom gjord framställning ändra övriga villkor för tillståndet eller föreskriva nya villkor, när det finnes påkallat.

4 §.

Fiskeavgift, varom stadgas i 2 kap. 10 § vattenlagen, skall ej utgå med anledning av vattenreglering som ovan sägs.

Tages enligt 2 kap. 15 § vattenlagen annan tillhörig byggnad i anspråk för vattenregleringen, skall vad där föreskrives om skyldighet att gottgöra ägaren andel av byggnadens värde ej äga tillämpning.

5 §.

För skada eller intrång med anledning av vattenregleringen skall utgå ersättning enligt 9 kap. vattenlagen.

Tages genom vattenregleringen annan tillhörig vattenkraft i anspråk, skall ersättning därför utgå allenast såvitt fråga är om tillgodogjord vattenkraft eller om vattenkraft som uppenbarligen är avsedd att tillgodogöras under den tid tillståndet för vattenregleringen skall gälla.

6 §.

Vad i 3 kap. vattenlagen är stadgat om vattenreglering med tvångsdelaktighet skall icke äga tillämpning å reglering som avses i denna lag. Finnes uppenbart, att regleringen är till nytta för annan som tillgodogör vattenkraft, vare denne dock pliktig att i den mån så kan anses skäligt bidra till kostnaden för regleringen. Med avseende å talan om sådant bidrag gälle vad om talan enligt 3 kap. 9 § vattenlagen är stadgat.

Hava två eller flera förenat sig om regleringen, må förordnas, att företagets angelägenheter skola i stället för av styrelse handhavas av någon av deltagarna; och vare i ty fall stadgar för företaget ej erforderliga.

7 §.

Vad i 4 kap. vattenlagen är stadgat om särskilda villkor beträffande större vattenkraftanläggningar och vattenregleringar skall ej äga tillämpning i fråga om vattenreglering som ovan sägs.

8 §.

Vattendomstolen äger, där det kräves för att undvika dröjsmål med vattenregleringen, vid meddelande av tillstånd därtill uppskjuta prövningen av uppkomna ersättningsfrågor till senare tidpunkt. Kan det antagas, att någon sakägare kommer att lida skada eller intrång som medför svårighet för honom att vinna sin utkomst eller att fullgöra honom åvilande förpliktelser, skall dock ersättning till honom helt eller delvis fastställas på förhand.

Ersättning, som bestämmes i penningar, må fastställas att utgå för år eller del av år, så länge regleringen varar, med rätt för vattendomstolen att höja eller sänka ersättningen, om skäl därtill äro.

Vill någon framställa anspråk på ersättning för skada eller intrång som icke av vattendomstolen förutsetts, skall anspråket, i den ordning som stadgas i 11 kap. 68 § vattenlagen, anmälas inom två år från det tiden för tillståndet gått till ända, vid äventyr att han går förlustig sin rätt. Vattendomstolen skall i sitt utslag erinra om vad skadelidande sålunda har att iakttaga.

9 §.

Vad i 9 kap. 54 § vattenlagen är stadgat om skyldighet att hos Konungens befallningshavande nedsätta ersättningsbelopp skall i fråga om ersättning

som ovan sägs ej äga tillämpning, såframt skadan eller intrånget finnes vara väsentligen utan betydelse för fordringsägare som avses i andra stycket av paragrafen.

10 §.

Bestämmelserna om uppsägning i 9 kap. 58—63 §§ vattenlagen skola ej äga tillämpning i fråga om vattenreglering som avses i denna lag.

11 §.

Bestämmelsen i 11 kap. 30 § vattenlagen skall ej utgöra hinder mot upptagande av ansökan om tillstånd till vattenreglering, varom ovan sägs.

12 §.

Vad i 11 kap. 33, 34 och 47 §§ vattenlagen är stadgat om avsändande av underrättelser till sakägare skall i mål som avses i denna lag ej äga tillämpning, om vattenrättsdomaren finner uppenbart att sakägaren ej lider skada.

Bestämmelserna i 11 kap. 35—37 §§ vattenlagen om underrättelser till kammarkollegiet och lantbruksstyrelsen samt om delgivning av kungörelsen i målet skola ej äga tillämpning.

13 §.

Befogenhet, som i 11 kap. 46 § vattenlagen tillerkänts vattenrättsdomaren för där angivna fall, skall tillkomma honom jämväl i fråga om tillfällig vattenreglering enligt denna lag.

Vid tillämpning i målet av vad i 11 kap. 50 och 61 §§ vattenlagen är stadgat om utsättande av sammanträde med vattendomstolen må tid som där sägs begränsas till en vecka.

Säkerhet som avses i 11 kap. 67 § vattenlagen skall i mål, varom nu är fråga, gälla all ersättning som icke skall erläggas innan meddelat tillstånd tages i anspråk. Ändå att vattendomstolens beslut ej omedelbart skall lända till efterrättelse, skall sådan säkerhet ställas.

Avgift som stadgas i 11 kap. 95 § samma lag skall ej utgå i målet.

14 §.

Beslut om åtgärd som avses i denna lag skall ej inskrivas i vattenboken.

Denna lag träder i kraft dagen efter den då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 september 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Efter gemensam beredning med cheferna för jordbruks- och handelsdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, fråga om *särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering* samt anför:

»I skrivelse till Konungen den 9 september 1939 ha *vattenfallsstyrelsen* och *svenska vattenkraftföreningen* hemställt om utarbetande av förslag till en författning som vid krig eller krigsfara medgiver ett förenklat och snabbt förfarande vid behandlingen inför vattendomstolarna av ansökningar i vattenregleringsmål.

I skrivelsen anføres bland annat:

Vattenfallsstyrelsen och svenska vattenkraftföreningen hava i nu rådande krisläge ansett sig böra undersöka, i vilken omfattning särskilda åtgärder till tryggnad av landets kraftförsörjning kunna anses vara påkallade och lämpliga. Erfarenheten har givit vid handen, att genom skapande av regleringsmagasin eller utökande av redan befintliga väsentligt ökade möjligheter kunna vinnas i detta avseende. En mångfald dylika regleringsföretag hava redan genomförts; andra äro under utredning eller domstolsbehandling eller kunna utan vidlyftigare utredningar och med relativt små medel genomföras.

För att dessa möjligheter under nuvarande krisläge skola kunna utnyttjas, erfordras emellertid en författning om ett förenklat och snabbare förfarande än det ordinarie förfarandet enligt vattenlagen.

Enligt bemyndigande i nådigt brev den 8 februari 1935 har under vattenfallsstyrelsens ledning förberedelser träffats för organiserande av en för landet gemensam central driftledning vid krig eller krigsfara.

Lämpligen borde en ansökan till vederbörande vattendomstol om rätt att anlita nämnda förenklade förfarande vara åtföljd av ett uttalande från den centrala driftledningen, att vinsten av den ifrågasatta regleringen vore av betydelse för kraftproduktionen. Ansökningen borde vidare vara åtföljd av uppgifter om, hur regleringen är avsedd att genomföras, den beräknade vinsten av företaget och den uppskattade skadan. Vattendomstolen hade att kontrollera riktigheten av dessa uppgifter samt lämna tillstånd till företaget, eventuellt med vissa föreskrifter till skydd för allmänt eller enskilt in-

tresse. Tillståndet måste — i motsats mot vad gällande vattenlag föreskriver — lämnas utan avbidan på fastställande eller gäldande av ersättningsbelopp, dock att, där annan än kronan är sökande, domstolen må kunna föreskriva ställande av borgen till visst av domstolen uppskattat skadeståndsbelopp. Jämväl i andra avseenden torde förenklingar, avsedda att påskynda rättsgångsförfarandet, kunna medgivas, såsom kortare kungörelseförfarande. Vi anse oss emellertid ej böra föreslå, huru detta dispensförfarande i detalj bör ordnas.

I den mån ett förfarande i den i vattenlagen stadgade ordning redan är inlett, skulle detta fortsättas, oberoende av det lämnade tillståndet att sätta företaget igång. I annat fall skulle domstolen vid första lägliga tillfälle lämna föreskrift om de ersättningsbelopp, sökanden har att utgiva. Därest regleringen är av provisorisk natur, bör ersättning i penningar kunna utgå i form av årlig ersättning.

Till sist vilja sökandena till utredning om de värden, det i förevarande fall gäller, och den betydelse ifråga om minskad kolåtgång, som detta förfarande kan innebära, framhålla följande exempel.

I ett stort antal fall skulle en förenklad domstolsbehandling möjliggöra vidtagande av regleringar, där de tekniska anordningarna härtill redan finnas och där sålunda en omedelbar tillämpning av regleringen är tekniskt möjlig och detta utan att förorsaka någon nämnvärd skada eller olägenhet för andra intressen.

Sålunda skulle exempelvis vid en ytterligare dämning om 0.25 m av Untrafjärden i nedre Dalälven vid den Stockholms Elektricitetsverk tillhöriga kraftstationen Untra kunna omedelbart utvinnas c:a 6 milj. kWh under tiden oktober—mars och c:a 12 milj. kWh under ett normalt vattenår. Detta skulle innebära, att en kolkvantitet om c:a 6,000 ton resp. 12,000 ton kunde sparas vid Stockholms Elektricitetsverks ångkraftstation vid Värtan i Stockholm.

En dygns- och veckoreglering av sjön Gesunden ovanför Krångede kraftstation i Indalsälven med en variation om högst 5 cm under dygnet och 20 cm under veckan skulle under tiden oktober—mars kunna möjliggöra överföring av c:a 32 milj. kWh natt- och söndagskraft till dagkraft, vilket skulle innebära en beräknad kolbesparing vid ångkraftverken av åtminstone 15,000 ton.

I de stora älvarnas flodområden finnas ett mycket stort antal flottledsdammar, vilka normalt utnyttjas endast för dämning under vårfloden och fram till flottningens slut. Därest dessa magasin finge utnyttjas även under icke-flottningstid, skulle med ringa kostnader och enkla åtgärder en avsevärd vattenbesparing kunna göras. De energimängder, som sålunda kunna vinnas, äro i Indalsälven c:a 6 milj. kWh, i Dalälven c:a 8 milj. kWh och i Klarälven c:a 10 milj. kWh, allt per regleringsperiod räknat. Detta skulle motsvara en besparing av åtminstone 15,000 ton kol under tiden oktober—mars.

Utöver nu nämnda exempel kunde åtskilliga andra framdragas, där utan vidtagande av byggnadsarbeten eller efter utförande av mindre sådana stora vinster i form av kolbesparing kunna erhållas, för det fall ett snabbt regleringstillstånd erhöles.

Över skrivelsen ha inhämtats utlåtanden av vattenöverdomstolen, vattenrättsdomarna, kommerskollegium, länsstyrelserna i Uppsala, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län samt styrelsen över Stockholms stads industriella verk.

I samtliga utlåtanden har framställningen tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Länsstyrelsen i Gävleborgs län har bifogat en ingående redogörelse angående möjligheten att reglera vattenavrinningen vid flottningsdammar tillhörande Ljusne och Voxna älvars flottningsförening, upprättad av flottningschefen.

Styrelsen över Stockholms stads industriella verk, vilken på det livligaste tillstyrkt framställningen, har vitsordat uppgiften, att en ytterligare uppdämning av Untrafjärden i Dalälven skulle vara till omedelbar och stor nytta för kraftstationen vid Untra och möjliggöra en väsentlig besparing av kol vid Stockholms elektricitetsverks ångkraftstation vid Värtan.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län har, utan att motsätta sig den föreslagna lagstiftningen, påpekat vikten av att tillvarata eventuellt skadelidandes intressen samt därvid uttalat, bland annat:

Åtskilliga betänkligheter kunna resas mot ett förfarande, som för den enskilde skulle kunna komma att medföra avsevärd skada. Dylika betänkligheter komma dock att minska i den mån förberedelser för vidtagande av ifrågakommande åtgärder redan under fredstid kunna företagas. Dylika förberedelser lära ankomma på vattenfallsstyrelsen. Vid sådana förberedelser böra de vanliga reglerna för uppskattande av skada av vattenregleringsföretag komma till tillämpning.

Medgivande till vattenregleringsföretag utan att ersättningsbeloppet samtidigt fastställas av vattendomstolen torde kunna medföra svårighet för ägare av intecknade fastigheter att gälda ränta å inteckningar. Åtgärd torde på grund härav möjligen böra vidtagas till förhindrande av att inteckningshavare påkallar exekutiv auktion av fastighet under tiden till dess ersättningen bestämts och gäldats.

Vad länet beträffar torde ifrågasatta förfarandet vara av mindre betydelse. Möjligen skulle flottledsreglerade sjöar kunna tagas i anspråk på sätt nu ifrågasatts. De skador, som därvid skulle kunna uppkomma, torde huvudsakligen hänföra sig till smärre skador under vintertid.

Vad disponerandet av flottledsdammar beträffar torde svårighet icke föreligga att efter överenskommelse med vederbörande flottningsförening erhålla rätt att utnyttja dammarna för åstadkommande av vattenbesparing och ökad energimängd.

Även *länsstyrelsen i Västernorrlands län* har framhållit, att den föreslagna lagstiftningen bör kringgärdas med bestämmelser till skydd för andra intressen, samt anfört följande:

Då utgångspunkten för den föreslagna åtgärden är att under svårare krisläge trygga och utöka landets elektriska kraftförsörjning, synes det länsstyrelsen självfallet, att dessa rättigheter endast böra erhålla temporär giltighet. Det bör ej givas möjlighet för regleringsintressenter, att med stöd av bestämmelser, tillskapade allenast för ett tillfälligt av krig eller krigsfara framkallat behov, förvärva för framtiden bestående rättigheter utan att dessa medgivits efter prövning i normal ordning. Den ifrågasatta lagstiftningen bör icke träda i tillämpning förrän Kungl. Maj:t med hänsyn till inträffade förhållanden må finna nödigt därom meddela förordnande.

Då den föreslagna lagstiftningen bör gå ut på att möjliggöra ett snabbt domstolsförfarande med därav följande mera summariska bedömande av de

sökta regleringsåtgärderna och desammas följdverkningar på andra behöriga intresen, böra särskilda villkor för erhållande av provisoriskt regleringstillstånd uppställas.

Av vattendomstol eller länsstyrelse godkänd borgen eller säkerhet bör av vederbörande regleringsintressenter ställas till belopp, som av vattendomstol må kunna föreskrivas för gäldande av skadestånd med mera. Bevisnyskyldigheten i fråga om skadegörelse, intrång och olägenhet bör i huvudsak åvila vederbörande regleringsintressenter. Ersättning för uppkomna skador, intrång och olägenheter samt arrenden m. m. böra årligen regleras. Vid reglering av vattendrag, upplåtna till allmän flottled, måste skäligen hänsyn tagas till flottningens intressen. Vattendomstol bör, under den tid det provisoriska regleringstillståndet gäller, äga att till skydd för andra intressen efter talan av part eller på eget initiativ vidtaga ändringar i redan meddelade eller föreskriva nya villkor för den provisoriska regleringsrättens utövande.

Beträffande innehållet av erforderliga bestämmelser i ämnet har *vattenrättsdomaren vid Norrbygdens vattendomstol* anfört följande:

Det förnämsta hindret för ett snabbt genomförande av ett vattenregleringsprojekt är vattenlagens föreskrift att regleringen icke får begynnas förr än skada som den åstadkommer blivit gulden. Och det tar i regel en rundlig tid att fastställa sådan skada. Om nämnda föreskrift, när det gäller vattenreglering för kraftändamål, finge suspenderas skulle därmed mycken tidsvinst åstadkommas. Men tid kan även vinnas i ett annat hänseende. Brådskar det med vattnets innehållande och erfordras för ändamålet byggande i vatten, bör tillstånd till sådant byggande kunna lämnas av vattenrättsdomaren. En viss förkortning av tiderna för kungörande av ansökning och vattendomstolens sammanträden kan ifrågasättas men saknar större betydelse.

Att bestämma ersättningen till årligen utgående belopp för den tid regleringen äger rum låter sig göra beträffande vissa skador t. ex. för ökade flottningskostnader men är avgjort olämpligt när det gäller skada å skog och mark. Vattendomstolarna böra ha frihet att bestämma såväl skadeersättningsbelopp som sättet för dess gäldande.

Av *vattenrättsdomaren vid Österbygdens vattendomstol* har beträffande innehållet av lagstiftningen uttalats bland annat:

Det skulle vara av synnerligt värde, om genom särskild lagstiftning sådana jämkningar vidtoges i de gällande bestämmelserna rörande vattenregleringsmål, som möjliggöra att en tillämnad, för kraftproduktionen betydelsefull reglering utan mera väsentlig tidsutdräkt kan påbörjas. Härmed avses icke en sådan förenkling i förfarandet att åt ifrågavarande mål ej skulle ägnas samma noggranna behandling som avses med gällande bestämmelser. Det slutliga avgörandet bör givetvis i samma grad som under normala förhållanden tillgodose allmänna intressen och säkerställa enskild rätt. De avvikelser från vattenlagens bestämmelser, som genom den ifrågasatta lagstiftningen torde kunna tillåtas, synas i huvudsak böra avse beredande av möjlighet för vattendomstolen att i mål av förevarande slag, innan de hunnit slutligen handläggas, meddela tillstånd till företaget under de villkor, som, såvitt då kan bedömas, må befinnas oundgängligen erforderliga till skydd för allmänna intressen och enskild rätt, men med skyldighet för företagaren dels att underkasta sig de ändrade eller ytterligare föreskrifter, vartill målets fortsatta handläggning kan giva anledning, dels att ställa pant eller borgen för de skadeersättningar som komma att fastställas. Tillika torde åt vattenrättsdomaren kunna inrymmas befogenhet att, redan innan ett dylikt tillstånd meddelats, medgiva vidtagande av byggnadsåtgärder i och för regleringen.

För meddelande av ett sådant tillstånd av vattendomstolen som ovan nämnts torde icke alltid vara nödvändigt, att ansökningshandlingarna redan vid tidpunkten därför äro av den fullständighet som enligt vattenlagen förutsättes för målets upptagande till handläggning av vattendomstolen. Upprättandet av dessa handlingar i hela den omfattning som avses i vattenlagen kan nämligen ofta vara förenat med betydande tidsutdräkt och besvär. Så kan t. ex. den kartläggning, som är nödig för fastställande av ersättningar för dämnings-skada å mark, kräva lång tid. På grund därav synes kunna ifrågasättas huruvida icke vissa jämkningar i vattenlagens bestämmelser böra medgivas. Jämväl i andra hänseenden än ovan berörts torde vissa jämkningar böra vidtagas. Sålunda torde, då fråga är om vattenreglering av allenast provisorisk natur, skadeersättningar kunna bestämmas till årligt belopp.

Vattenrättsdomaren vid Söderbygdens vattendomstol har för sin del framhållit följande:

Mången gång torde kraftproduktionen vid befintliga vattenkraftverk kunna ökas utan att med anledning härav någon större skada behöver uppkomma för dem, som äro beroende av vattenhushållningen vid kraftverken. Om möjligt bör ett enkelt och snabbt förfarande anordnas för möjliggörande av nämnda ökning i kraftproduktionen. Framhållas må att det icke gärna synes böra ifrågakomma att meddela tillstånd till uppförande av nya, mera kostsamma dammbyggnader utan att i regel fråga endast bör kunna vara om medgivande att vidtaga åtgärder vid redan befintliga dammbyggnader och om tillstånd till nya vattenhushållningsbestämmelser vid desamma och att det tillstånd, som varder meddelat, endast bör avse begränsad, förhållandevis kort tid. Uppenbart är också att det kommer att bli nödvändigt att åt vattendomstolarna överlämna en vidsträckt prövningsrätt. På grund av vattendomstolarnas sammansättning och i beaktande av den erfarenhet, som hittills vunnits beträffande deras verksamhet, synes man emellertid kunna åt dem anförtro de ansvarsfulla uppgifter, varom här är fråga. Skulle ett flertal mål av nu ifrågavarande beskaffenhet inkomma till vattendomstolarna, synes det möjligt att förstärkning i en eller annan form av arbetskrafterna vid desamma kommer att visa sig ofrånkomlig. Möjlighet för sådan förstärkning bör således finnas.

Vattenrättsdomaren vid Västerbygdens vattendomstol har ifrågasatt, huruvida icke åt vattenrättsdomarna borde överlämnas att i vattenregleringsmål, liksom i vissa andra mål, meddela provisoriskt tillstånd.

Av vattenrättsdomaren vid Söderbygdens vattendomstol greve H. A. Hamilton har sedermera upprättats en *promemoria* angående det närmare innehållet av den författning som eventuellt borde utfärdas. I promemorian anföres, bland annat:

Det torde vara otvivelaktigt att mången gång genom förhållandevis enkla åtgärder en ej oväsentlig ökning av kraftproduktionen vid befintliga vattenkraftverk kan vinnas utan att någon större skada uppkommer för dem, som äro beroende av vattenhushållningen vid kraftverket. Det torde t. o. m. förekomma fall, då icke alls någon skada behöver uppkomma. Om således exempelvis den förhöjda dämningen tillämpas endast under icke-vegetations-tid och fråga endast är om förhöjt vattenstånd å icke odlad mark torde mången gång icke någon nämnvärd skada uppkomma, särskilt icke därest fråga endast är om förhöjt vattenstånd under ett eller annat år. Vidare kan ofta en extra nedsänkning av vattenytan vid en dammbyggnad ske utan olägen-

het för annan, om man icke behöver räkna med att denna nedsänkning blir mera konstant. Här kan också omnämnas att vid redan medgivna regleringar, för vilka fastställts en övre och en nedre regleringsgräns, det visat sig att regleringsintressenterna icke vågat att hålla vattnet uppdämt till den övre gränsen eller nedsänka vattnet till den nedre gränsen utan ansett sig böra hålla en viss marginal för vinnande av säkerhet för att gränserna icke på grund av omständigheter, som icke förutsetts, överskridas eller underskridas. Genom ett tillfälligt medgivande om ändring i dessa gränser skulle en sådan säkerhetsmarginal icke längre behöva hållas.

Om man således har klart för sig att möjlighet bör vid exceptionella förhållanden beredas till vattenreglering i vidsträcktare omfattning än som tidigare må vara medgiven, så uppkommer frågan om och i vad mån man härvid skall kunna genomföra ett mera enkelt och mera snabbt förfarande. Härvid bör man skilja mellan å ena sidan en vattenreglering, som skall gälla för framtiden, och å andra sidan en reglering, som skall medgivas endast mera tillfälligtvis. Några skäl att meddela ändring i nu gällande bestämmelser beträffande en reglering, som är avsedd att gälla för framtiden, synas mig icke föreligga. I det följande utgår jag således från att de bestämmelser, som skola meddelas, endast skola hava avseende å reglering under viss begränsad tid. Denna tid bör vara kort och i regel ej överstiga ett år. Det kan ju möjligen tyckas att en sådan tidrymd är för kort, men dels äro verkningarna av en reglering mycket lättare att överskåda, då fråga endast är om en kort tid, dels kan genom markernas försumpning m. m. under en längre tidperiod uppstå verkningar, som undvikas då fråga endast är om en kortare tid, och dels slutligen böra de bestämmelser, som komma att meddelas, vara sådana att vederbörande kraftverksägare skola utan större omgång eller några mera avsevärda kostnader kunna, därest förhållandena skulle därtill föranleda, erhålla ett nytt tillstånd till reglering under ny tid, innan tiden för det äldre tillståndet gått till ända.

I regel torde den reglering, varom kan vara fråga, endast kunna ifrågakomma vid redan befintliga dammbyggnader, vid vilka utan vidare eller i varje fall utan vidlyftigare kostnader föreslagna ändrade vattenhushållningsbestämmelser kunna tillämpas. Man torde dock icke böra såsom ett oeftergivligt villkor uppställa att fråga skall vara om reglering vid en redan befintlig dammbyggnad. Ibland kan nämligen förhållandet vara att man genom en förhållandevis enkel och ej dyrbar provisorisk dammbyggnad, uppförd exempelvis vid utloppet av en sjö, kan genomföra en från kraftsynpunkt värdefull reglering av avrinningen från sjön. Så mycket är emellertid tydligt att icke i den ordning, varom här är fråga, kan bli fråga om att lämna medgivande till uppförande av mera kostsamma dammbyggnader. Avgörandet när förfarandet skall vinna tillämpning synes böra överlämnas åt Kungl. Maj:t.

Jag får härefter övergå till frågan om vilka förenklingar i förfarandet, som lämpligen synas kunna genomföras. Härvid är då att framhålla dels att den nu såsom regel föreskrivna förberedande skriftväxlingen icke skulle behöva förekomma och dels att medgivande till det sökta företaget skulle kunna lämnas av vattendomstolen, oaktat att någon fullständig utredning angående företagets verkningar icke förebringats och utan att storleken av utgående ersättningar blivit bestämd.

Vad härefter angår verkningarna av det sökta företaget och sättet för avgörande av uppkommande ersättningsfrågor så är det givet att dessa frågor måste beaktas vid vattendomstolens behandling av målet, men det skulle icke vara nödvändigt att de undersökningar, som kunna vara erforderliga för att mera exakt angiva verkningarna, blivit slutförda, utan skulle det vara

tillräckligt att så mycket blivit klart att dels icke några allmänna intressen i någon mera avsevärd mån komme att förnärmas och dels att de skador som komme att uppstå icke vore av den storleksordning att de utgjorde hinder för medgivande till företaget. Vid den behandling, som av vattendomstolen skall ägnas åt målet, böra också sådana undersökningar verkställas, som erfordras för ett riktigt avgörande framdeles av uppkommande ersättningsfrågor. Överhuvudtaget måste man utgå från att de undersökningar, som av vattendomstolen skulle göras före ett medgivande av tillstånd till företaget, måste bli förhållandevis ingående. Någon längre tid torde dessamma dock icke behöva taga i anspråk, därvid också må erinras om att förberedande undersökningar kunna utföras av en eller båda vattenrättsingenjörerna med eller utan biträde av vattenrättsnämndemän.

I promemorian uttalas vidare, att de i 2 kap. vattenlagen förekommande bestämmelserna angående förutsättningarna för tillstånd till byggande i vatten borde uppmjukas för nu ifrågavarande fall och att tvångsdelaktighet enligt 3 kap. vattenlagen icke borde ifrågakomma. Bestämmelserna i 4 kap. vattenlagen om särskilda villkor beträffande större vattenkraftanläggningar och vattenregleringar borde icke äga tillämpning å sådana vattenregleringar som nu vore i fråga. Beträffande tiden och sättet för utdömande av ersättning borde överlämnas åt vattendomstolarna att förfara efter vad som funnes lämpligast i varje fall. Någon förhöjning av ersättningsbelopp, varom stadgas i 9 kap. 48 § vattenlagen, borde icke förekomma. Ersättning för icke tillgodogjord vattenkraft borde ej utgå. Bestämmelserna om lösningsskyldighet, nedsättning av ersättningsbelopp och uppsägning borde icke vinna tillämpning. Jämväl i övrigt syntes vissa lättnader böra medgivas i förhållande till nu gällande lag. Undantag borde sålunda bland annat meddelas från vissa föreskrifter i 11 kap. 30 och 95 §§ vattenlagen.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att genom införande av möjlighet att snabbt vidtaga åtgärder för ökat tillgodogörande av vattenkraft betydande besparingar kunna göras i förbrukningen av kol och annat bränsle. Detta är uppenbarligen av stor betydelse under nu rådande förhållanden. *Departementschefen.*

Vattenfallsstyrelsens och svenska vattenkraftföreningens framställning har vunnit anslutning i de avgivna yttrandena, därvid likväl av vissa myndigheter erinrats om vikten av att motstående intressen icke obehörigen åsidosättas. Vad sistnämnda myndigheter anfört bör givetvis beaktas. Det är angeläget, att den ifrågasatta lagstiftningen får ett sådant innehåll, att icke blott det allmännas intresse utan även den enskildes rätt tryggas. Därest lagstiftningen utformas i huvudsaklig anslutning till de riktlinjer som uppdragits i förenämnda promemoria, lär emellertid allmän eller enskild rätt icke trädas för nära. En avvägning bör liksom eljest företagas mellan nyttan av åtgärden i fråga, å ena, samt skadeverkningarna, å andra sidan, till förekommande av att tillstånd till åtgärden medgives i andra fall än då skadan uppenbarligen är av underordnad betydelse. Det är för övrigt tydligt, att skadeverkningarna genom sådana provisoriska åtgärder som omnämnas i promemorian kunna antagas bli mycket begränsade. Som regel kan endast bli fråga om åtgärder beträffande redan befintliga dammbyggnader

eller om ändringar i vattenhushållningsbestämmelserna för sådana. Man torde kunna utgå från att åtgärder, som skulle medföra varaktiga olägenheter eller som skulle vara förenade med större kostnader, icke komma att vidtagas, då här åsyftas att vinna endast en tillfällig ökning av vattenkraften. I promemorian har bland annat framhållits, att en tillfällig ändring av förut gällande villkor för vattenreglering kan vara påkallad för att giva vederbörande möjlighet att erhålla en sådan säkerhetsmarginal att han vågar utnyttja förut meddelat tillstånd i avsedd utsträckning. I dylika fall skulle något intrång i annans rätt överhuvud ej behöva uppkomma. Det kan även nämnas, att en vattenreglering för vattenkraftändamål ej sällan är till båtнад även för andra intressenter, t. ex. därigenom att vattenavrinningen blir jämnare än förut, i följd varav översvämningar nedanför regleringsanordningarna kunna förebyggas.

I överensstämmelse med vad nu anförts har jag låtit utarbeta förslag till lag med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering.

Bestämmelserna i den föreslagna lagen torde böra inledas av ett stadgande, enligt vilket tillstånd till sådan tillfällig åtgärd som avses med lagen må meddelas först efter det Konungen vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden utfärdat förordnande därom. För sådant förordnande torde under tid, då riksdagen är samlad, böra krävas riksdagens samtycke. Bestämmelser av detta innehåll böra intagas såsom 1 § i förslaget.

Under 2 § torde böra givas närmare bestämmelser om förutsättningarna för meddelande av tillstånd, varom nu är fråga. Av den föregående redogörelsen framgår, att vattenfallsstyrelsens och svenska vattenkraftföreningens framställning allenast rör vattenreglering för bättre utnyttjande av vattenkraft. Denna begränsning torde vara välbetänkt. Härjämte synes böra angivas, att det skall vara fråga om tillfällig vattenreglering. Det torde böra föreskrivas, att tillstånd till sådan vattenreglering må, ändå att hinder skulle möta enligt 2 kap. vattenlagen, meddelas, därest åtgärden i fråga prövas ur allmän och enskild synpunkt medföra fördel som väsentligt överväger därmed förenade olägenheter. Jämte denna allmänna förutsättning böra emellertid bestämmelserna i 2 kap. 3 § andra och tredje styckena vattenlagen äga tillämpning, även om det är föga sannolikt att dessa bestämmelser — som uppställa särskilda garantier mot mera omfattande skadeverkningar — skulle erhålla praktisk betydelse beträffande tillfällig vattenreglering enligt den nu föreslagna lagen.

I ett yttrande har särskilt framhållits, att hänsyn måste tagas till flottningsintresset. Härom stadgas nu i 2 kap. 11 § andra stycket vattenlagen bland annat, att genom bestämmelser rörande vattentillgångens fördelning skall mellan stridiga intressen såvitt möjligt så jämkas att ett vart kan behörigen tillgodoses. Detta stadgande upphäves icke genom de bestämmelser som jag förut förordat.

Under 3 § i den föreslagna lagen torde böra intagas bestämmelser angående den tid för vilken tillstånd må meddelas. I detta hänseende har i

promemorian uttalats, att tillståndet som regel borde begränsas till ett år. En sådan begränsning skulle dock kunna medföra betydande praktiska olägenheter. Längsta tiden för tillståndets giltighet synes böra fastställas till tre år.

Det är tydligt, att vid meddelande av tillstånd enligt den föreslagna lagen vattendomstolen bör såvitt möjligt söka förekomma skada eller intrång för annan genom att föreskriva vidtagandet av erforderliga skyddsåtgärder. Detta följer redan av 11 kap. 62 § vattenlagen. I den föreslagna lagen torde emellertid, såsom i ett par yttranden förordats, på grund av möjligheten att en felbedömning kan äga rum, böra upptagas en bestämmelse, enligt vilken vattendomstolen skall äga att på därom gjord framställning ändra villkoren för meddelat tillstånd eller föreskriva nya villkor, om så finnes påkallat.

Under 4 § i förslaget torde böra föreskrivas, att fiskeavgift, varom stadgas i 2 kap. 10 § vattenlagen, ej skall utgå med anledning av sådan tillfällig vattenreglering som här avses. Vidare synes böra meddelas bestämmelse, att om annan tillhörig dammbyggnad begagnas för vattenregleringen enligt vad i 2 kap. 15 § vattenlagen stadgas, vad där är föreskrivet om skyldighet att gottgöra ägaren andel av byggnadens värde ej skall äga tillämpning. Däremot bör skyldighet föreligga att deltaga i kostnaden för underhåll av anläggningen.

Härefter bör såsom 5 § upptagas föreskrift om skyldighet att gälda ersättning för skada eller intrång genom vattenregleringen. Det torde tillika böra stadgas, att om annan tillhörig vattenkraft tages i anspråk, ersättning därför skall utgå allenast såvitt fråga är om tillgodogjord vattenkraft eller om vattenkraft som uppenbarligen är avsedd att tillgodogöras under den tid tillståndet för vattenregleringen skall gälla.

Reglerna i 3 kap. vattenlagen om vattenreglering med tvångsdelaktighet torde såsom i promemorian föreslagits icke böra äga tillämpning i fråga om vattenreglering som nu avses. Ett stadgande i enlighet härmed synes böra intagas under 6 §. Om det finnes uppenbart, att regleringen är till nytta för annan som tillgodogör vattenkraft, bör denne dock kunna åläggas att i den mån så finnes skäligen bidra till kostnaden för regleringen.

För det fall att två eller flera frivilligt förenat sig om företaget, torde vissa avsteg böra medgivas från vad eljest skulle gälla. Vattendomstolen synes sålunda böra tillerkännas befogenhet att besluta, att företagets angelägenheter skola, i stället för av styrelse, handhas av någon av deltagarna. I sådan händelse läser icke heller vara erforderligt att stadgar antagas för samfälligheten.

I 4 kap. vattenlagen stadgas vissa särskilda villkor beträffande större vattenkraftanläggningar och vattenregleringar. Dessa bestämmelser torde icke böra äga tillämpning å de vattenregleringar av tillfällig natur som nu äro i fråga. Ett stadgande i enlighet härmed synes böra upptagas såsom 7 § i förslaget.

Av särskild praktisk betydelse är frågan, i vilken ordning uppkommande ersättningsfrågor skola prövas. På sätt i flera yttranden liksom i prome-

morian framhållits är det nödvändigt, att vattendomstolen erhåller större frihet än eljest att beträffande ersättningsfrågornas handläggning förfara enligt vad i varje särskilt fall finnes lämpligast. Bestämmelser härom synas böra intagas under 8 § i den föreslagna lagen.

I denna paragraf torde först böra stadgas, att i händelse uppkommen ersättningsfråga kan utan dröjsmål prövas på förhand, detta bör ske. Härjämte torde det emellertid vara nödvändigt att ålägga vattendomstolen att i vissa fall, helt eller delvis, fastställa ersättning på förhand. En sådan skyldighet synes böra föreligga, därest i undantagsfall en sakägare skulle komma att lida skada eller intrång som medför svårighet för honom att vinna sin utkomst eller att fullgöra honom åvilande förpliktelser.

Ersättning i penningar skall för närvarande enligt vattenlagen med vissa närmare angivna undantag fastställas till ett kapitalbelopp. I mål av nu ifrågavarande natur torde ersättningen, om den fastställes på förhand, i allmänhet icke böra bestämmas på dylikt sätt. I stället synes böra stadgas, att ersättningen må fastställas att utgå för år eller del av år, så länge regleringen varar, med rätt för vattendomstolen att höja eller sänka ersättningen, om skäl därtill äro.

Beträffande vattendomstolens prövning av uppkomna ersättningsfrågor torde vidare vara nödvändigt att stadga, att vattendomstolen, i den mån ej annat föranledes av vad förut sagts, vid meddelande av tillstånd till vattenregleringen äger uppskjuta prövningen av ersättningsfrågor till senare tidpunkt. I anslutning härtill synes böra föreskrivas, att om någon vill framställa anspråk på ersättning för skada eller intrång som icke av vattendomstolen förutsetts, sådant anspråk skall anmälas i den ordning som stadgas i 11 kap. 68 § vattenlagen inom två år från det tiden för tillståndet gått till ända, vid äventyr att han går förlustig sin rätt. Det torde vidare böra åläggas vattendomstolen att i sitt utslag erinra om vad skadelidande enligt vad nu sagts har att iakttaga.

Enligt 9 kap. 54 § vattenlagen skall av vattendomstolen fastställd ersättning i allmänhet nedsättas hos Konungens befallningshavande. I vissa fall må dock befrielse därifrån medgivas, därest det kan ske utan åsidosättande av inteckningshavares och med dem jämställda borgenärers rätt. Beträffande nu ifrågavarande mål torde böra föreskrivas, att vad i 9 kap. 54 § vattenlagen är stadgat om skyldighet att verkställa nedsättning ej skall äga tillämpning, därest skada eller intrång varom fråga är finnes vara väsentligen utan betydelse för sådan fordringsägare. Föreskrift av detta innehåll bör upptagas såsom 9 §.

Under 10 § torde, i enlighet med vad som föreslagits i promemorian, böra meddelas undantag från vissa bestämmelser om uppsägning som finnas intagna i 9 kap. 58—63 §§ vattenlagen.

Enligt 11 kap. 30 § vattenlagen gäller såsom villkor för upptagande av ansökan om ändring av befintlig anläggning, vars laglighet ej förut prövats eller är fri från klander, att prövning av anläggningens laglighet påkallas.

Såsom i promemorian uttalas torde undantag från denna regel böra medgivas. Stadgande härom kan lämpligen upptagas under 11 § i förslaget.

Härefter synes under 12 § böra intagas stadgande att vad i 11 kap. 33, 34 och 47 §§ vattenlagen är stadgat om avsändande av underrättelser till sakägare ej skall äga tillämpning i mål som avses med förslaget, om vattenrättsdomaren finner uppenbart att sakägaren ej lider skada. Vidare synes kunna stadgas, att bestämmelserna i 35—37 §§ i samma kapitel om underrättelser till kammarkollegiet och lantbruksstyrelsen samt om delgivning i vissa fall av kungörelsen i målet ej heller skola äga tillämpning.

I detta sammanhang må framhållas, att det utan särskilt stadgande torde vara tydligt, att tillämpningen av vad i 11 kap. 27 § vattenlagen är stadgat om ansökningshandlingarnas innehåll skall i mål om tillfällig vattenreglering enligt den föreslagna lagen anpassas efter målets beskaffenhet och att eventuellt erforderlig komplettering av ansökningshandlingarna med hänsyn till ersättningsfrågorna icke torde behöva föranleda dröjsmål med utfärdande av tillstånd till åtgärden i fråga. Att det skall åligga sökanden att förebringa jämväl den utredning som erfordras för bedömande av ersättningsfrågorna är uppenbart.

Under 13 § i den föreslagna lagen torde böra intagas en bestämmelse som ger vattenrättsdomaren möjlighet att meddela interimistiska beslut på sätt som för vissa andra fall stadgas i 11 kap. 46 § vattenlagen. Härjämte synes böra meddelas föreskrift, att vid tillämpning av vad i 11 kap. 50 och 61 §§ vattenlagen stadgas om utsättande av sammanträde med vattendomstolen vattenrättsdomaren må begränsa tid som där sägs till en vecka.

Enligt 11 kap. 67 § vattenlagen äger vattendomstolen förordna, att dess utslag omedelbart skall gå i verkställighet. För att ett sådant förordnande skall kunna återopas gäller emellertid, att säkerhet skall ställas för ersättning som högre rätt kan komma att utdöma. Beträffande nu ifrågavarande mål torde i överensstämmelse med vad i vissa yttranden framhållits böra stadgas, att säkerheten skall gälla all ersättning som icke skall erläggas innan meddelat tillstånd tages i anspråk. I anslutning härtill synes böra föreskrivas att, även om vattendomstolens beslut ej omedelbart skall lända till efterrättelse, sådan säkerhet skall ställas, såvitt ej 14 kap. 3 § vattenlagen är tillämplig. Enligt sistnämnda lagrum är kronan fri från skyldighet att ställa säkerhet.

I överensstämmelse med uttalande i promemorian torde böra stadgas, att avgift till bidrag till kostnad för vattendomstolarnas organisation och verksamhet, som föreskrives i 11 kap. 95 § vattenlagen, ej skall utgå med anledning av vattenreglering som nu är i fråga.

Under 14 § synes böra stadgas, att beslut om åtgärd som avses i lagen ej skall inskrivas i vattenboken.

I övrigt torde ej några särskilda bestämmelser för ifrågavarande mål vara behövliga.

Den föreslagna lagen bör träda i kraft omedelbart efter utfärdandet.

I enlighet med vad sålunda anförts har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering.*»

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över ifrågavarande lagförslag, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

F ö r s l a g

till

L a g

med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden äger Konungen, när riksdagen ej är samlad, förordna, för viss tid eller tills vidare, att vad i denna lag är stadgat om meddelande av tillstånd till tillfällig vattenreglering skall äga tillämpning.

Varder ej meddelat förordnande av nästföljande riksdag inom trettio dagar från riksdagens början gillat, skall detsamma efter utgången av nämnda tid upphöra att lända till efterrättelse.

Prövas under tid, då riksdagen är samlad, förhållanden vara för handen som i första stycket sägs, äger Konungen med riksdagens samtycke meddela förordnande som där avses.

2 §.

För bättre utnyttjande av vattenkraft må efter ansökan till vattendomstolen enligt 11 kap. vattenlagen, ändå att hinder skulle möta enligt 2 kap. samma lag, tillstånd meddelas till tillfällig reglering av avrinningen ur sjö eller annan vattensamling eller i vattendrag, därest sådan åtgärd provas ur allmän och enskild synpunkt medföra fördel som väsentligt överväger därmed förenade olägenheter. Vad i 2 kap. 3 § andra stycket vattenlagen är stadgat skall dock äga tillämpning jämväl i fråga om åtgärd som nu sagts, såvitt ej Konungen, i den ordning tredje stycket i samma paragraf föreskriver, medger undantag.

3 §.

Tillstånd som avses i 2 § skall meddelas för viss tid, högst tre år.

Vattendomstolen äger efter därom gjord framställning ändra övriga villkor för tillståndet eller föreskriva nya villkor, när så finnes påkallat.

4 §.

Fiskeavgift, varom stadgas i 2 kap. 10 § vattenlagen, skall ej utgå med anledning av vattenreglering som ovan sägs.

Tages enligt vad i 2 kap. 15 § vattenlagen stadgas annan tillhörig byggnad

i anspråk för vattenregleringen, skall vad där föreskrives om skyldighet att gottgöra ägaren andel av byggnadens värde ej äga tillämpning.

5 §.

För skada eller intrång med anledning av vattenregleringen skall utgå ersättning enligt 9 kap. vattenlagen.

Tages genom vattenregleringen annan tillhörig vattenkraft i anspråk, skall ersättning därför utgå allenast såvitt fråga är om tillgodogjord vattenkraft eller om vattenkraft, som uppenbarligen är avsedd att tillgodogöras under den tid tillståndet för vattenregleringen skall gälla.

6 §.

Vad i 3 kap. vattenlagen är stadgat om vattenreglering med tvångsdelaktighet skall icke äga tillämpning å reglering som avses i denna lag. Finnes uppenbart, att regleringen är till nytta för annan som tillgodogör vattenkraft, vare denne dock pliktig att i den mån så kan anses skäligt bidra till kostnaden för regleringen. Med avseende å talan i fall som nu sagts gälla vad om talan enligt 3 kap. 9 § vattenlagen är stadgat.

Hava två eller flera förenat sig om regleringen, må förordnas, att företagets angelägenheter skola i stället för av styrelse handhavas av någon av deltagarna; och vare i ty fall stadgar för företaget ej erforderliga.

7 §.

Vad i 4 kap. vattenlagen är stadgat om särskilda villkor beträffande större vattenkraftanläggningar och vattenregleringar skall ej äga tillämpning i fråga om vattenreglering som ovan sägs.

8 §.

Kan fråga om ersättning som i 5 § sägs utan dröjsmål prövas på förhand, bör det ske. Kan det antagas, att sakägare kommer att lida skada eller intrång som medför svårighet för honom att vinna sin utkomst eller att fullgöra honom åvilande förpliktelser, skall ersättning till sakägaren städse helt eller delvis fastställas på förhand.

Ersättning, som bestämmes i penningar, må fastställas att utgå för år eller del av år, så länge regleringen varar, med rätt för vattendomstolen att höja eller sänka ersättningen, om skäl därtill äro.

Där ej annat föranledes av vad i första stycket stadgas, äger vattendomstolen vid meddelande av tillstånd till vattenregleringen uppskjuta prövningen av uppkomna ersättningsfrågor till senare tidpunkt.

Vill någon framställa anspråk på ersättning för skada eller intrång som icke av vattendomstolen förutsetts, skall anspråket anmälas i den ordning som stadgas i 11 kap. 68 § vattenlagen inom två år från det tiden för tillståndet gått till ända, vid äventyr att han går förlustig sin rätt.

Vattendomstolen skall i sitt utslag erinra om vad skadelidande enligt vad nu sagts har att iakttaga.

9 §.

Vad i 9 kap. 54 § vattenlagen är stadgat om skyldighet att hos Konungens befallningshavande nedsätta ersättningsbelopp skall i fråga om ersättning som ovan sägs ej äga tillämpning, såframt skadan eller intrånget finnes vara väsentligen utan betydelse för fordringsägare som avses i andra stycket av paragrafen.

10 §.

Bestämmelserna om uppsägning i 9 kap. 58—63 §§ vattenlagen skola ej äga tillämpning i fråga om vattenreglering som avses i denna lag.

11 §.

Bestämmelsen i 11 kap. 30 § vattenlagen skall ej utgöra hinder mot upptagande av ansökan om tillstånd till vattenreglering, varom ovan sägs.

12 §.

Vad i 11 kap. 33, 34 och 47 §§ vattenlagen är stadgat om avsändande av underrättelser till sakägare skall i mål som avses i denna lag ej äga tillämpning, om vattenrättsdomaren finner uppenbart att sakägaren ej lider skada. Bestämmelserna i 35—37 §§ i samma kapitel om underrättelser till kammarkollegiet och lantbruksstyrelsen samt om delgivning av kungörelsen i målet i vissa fall skola ej heller äga tillämpning.

13 §.

Befogenhet, som i 11 kap. 46 § vattenlagen tillerkänts vattenrättsdomaren för där angivna fall, skall tillkomma honom jämväl i fråga om tillfällig vattenreglering enligt denna lag.

Vid tillämpning i målet av vad i 11 kap. 50 och 61 §§ vattenlagen är stadgat om utsättande av sammanträde med vattendomstolen må tid som där sägs begränsas till en vecka.

Säkerhet som avses i 11 kap. 67 § vattenlagen skall i mål, varom nu är fråga, gälla all ersättning som icke skall erläggas innan meddelat tillstånd tages i anspråk. Ändå att vattendomstolens beslut ej omedelbart skall lända till efterrättelse, skall sådan säkerhet ställas, där ej 14 kap. 3 § vattenlagen är tillämplig.

Avgift som stadgas i 11 kap. 95 § samma lag skall ej utgå i målet.

14 §.

Beslut om åtgärd som avses i denna lag skall ej inskrivas i vattenboken.

Denna lag träder i kraft dagen efter den då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 29 september 1939.

Närvarande:

justitieråden EKLUND,
LAWSKI,
VON STEYERN,
regeringsrådet HJÄRNE.

Enligt lagrådet den 28 september 1939 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 22 september 1939, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet hovrättsrådet Gösta Walin.

Lagrådet yttrade:

Enligt 2 § skall med visst undantag tillstånd till vattenreglering få meddelas, ändå att hinder skulle möta enligt 2 kap. vattenlagen. Enär beträffande vissa stadganden i 2 kap. tvekan kan uppkomma huruvida de enligt förslaget skola tillämpas eller ej och då det icke torde föreligga något nämnvärt praktiskt behov att här meddela undantagsbestämmelser i avseende å andra i kapitlet uppställda hinder än det som angives i 3 § första stycket, hemställes att föreskriften begränsas till att avse sistnämnda lagrum.

Ur protokollet:

Wilhelm von Schwerin.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29 september 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, anmäler, efter gemensam beredning med cheferna för jordbruks- och handelsdepartementen, lagrådets den 29 september 1939 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 22 september 1939 remitterade förslaget till *lag med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering*.

Föredraganden anför:

»Lagrådet har i sitt utlåtande hemställt, att en jämkning vidtages beträffande 2 § i förslaget. Enligt denna paragraf må tillstånd till tillfällig vattenreglering meddelas ändå att hinder skulle möta enligt eljest gällande regler i 2 kap. vattenlagen. Vad i 2 kap. 3 § andra och tredje styckena vattenlagen är stadgat om hinder mot företag med mera omfattande skadeverkningar skall dock äga tillämpning.

Huvudsyftet med förstnämnda bestämmelse i förslaget har varit att medgiva undantag från vad i 2 kap. 3 § första stycket vattenlagen stadgas om byggande i vatten. Enligt detta lagrum må ej vidtagas åtgärd, som genom inverkan på vattenförhållandena medför skada eller intrång för annan, utan så är att nyttan därav uppgår till ett värde, motsvarande tre gånger den skada och det intrång som göres å åker och äng samt två gånger skadan och intrånget å annan egendom. En dylik, av strängt matematiska regler bunden tillståndsprovning har icke kunnat bibehållas beträffande sådan vattenreglering som nu är i fråga. Förslaget innebär, att vattendomstolen skall erhålla befogenhet att meddela tillstånd till en tillfällig reglering, även om domstolen vid tillståndets meddelande ännu ej hunnit att slutligt uppskatta den skada och det intrång, som kan följa av regleringen. Såsom villkor för tillstånds meddelande har — i överensstämmelse med grundtanken i nyssnämnda stadgande i vattenlagen — angivits, att nyttan av regleringen enligt vattendomstolens provning skall befinnas väsentligt överväga därmed förenade olägenheter, varjämte såsom nämnts bestämmelserna i 2 kap. 3 § andra och tredje styckena vattenlagen skola gälla.

Lagrådet har beträffande 2 § i förslaget uttalat, att tvekan kunde uppkomma, huruvida vissa andra stadganden i 2 kap. vattenlagen än de förut

nämnda skulle tillämpas eller ej. Med hänsyn härtill och då det icke syntes föreligga något nämnvärt praktiskt behov att meddela undantagsbestämmelser i avseende å andra i 2 kap. vattenlagen uppställda hinder än det som angåves i 3 § första stycket har lagrådet hemställt, att föreskriften i 2 § i förslaget begränsas till att avse sistnämnda lagrum.

Med anledning av vad lagrådet anfört har 2 § i förslaget underkastats omarbetning. Det torde böra framhållas, att den lydelse paragrafen härvid erhållit icke innebär något avsteg från det remitterade förslagets ståndpunkt, att bestämmelserna i 2 kap. 3 § andra och tredje styckena vattenlagen skola äga tillämpning även i fråga om vattenreglering enligt förslaget. En tillfällig reglering som skulle medföra sådana omfattande skadeverkningar som nämnas i dessa lagrum bör självfallet icke medgivas. Å andra sidan är det nu föreslagna förfarandet icke avsett för andra fall än sådana, där det krafttillskott som kan erhållas är av verklig betydelse ur de synpunkter som motiverat lagstiftningen.

I övrigt ha vidtagits vissa redaktionella jämkningar i förslaget.

Bestämmelserna i förslaget om meddelande av tillstånd till tillfällig vattenreglering skola träda i tillämpning först efter det förordnande därom meddelats av Konungen. Sådant förordnande synes böra meddelas att gälla tills vidare.

Med hänsyn till innehållet i 1 § i förslaget skall tillfälle beredas riksdagen att taga ställning till frågan om utfärdande av förordnande som nu nämnts.»

Härefter hemställer föredraganden

dels att det i enlighet med vad förut anförts ändrade lagförslaget måtte jämlikt § 87 regeringsformen föreläggas riksdagen till antagande,

dels ock att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att samtycka till att Kungl. Maj:t, sedan lag i ämnet utfärdats, meddelar sådant förordnande, som i lagen avses, att gälla tills vidare.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sigrid Linders.